

Achter de duinen

Groene buffer tussen Leiden en Den Haag

Tussen Katwijk, Leiden en Den Haag is het landschap verbazingwekkend open en groen. Voor natuurliefhebbers, wandelaars en fietsers is hier veel te beleven. Ook ten oosten van de duinen, waar een oud kustlandschap ligt. De dorpen en landgoederen liggen op strandwallen. Dat zijn duizenden jaren oude kustlijnen die uit oude duinen bestaan. Tussen de strandwallen liggen lager gelegen strandvlaktes. Hier liggen veenweidegebieden en wat eens middeleeuwse hakhoutbossen waren zijn nu natuurlijke moerasbossen. De hoogteverschillen zijn miniem. Dit waardevolle strandwallengebied wordt nu verbonden met de duinen en beperkt ontsloten voor recreatie.

ARNOUD VAN DER MEULEN

Op de oudste meest zuidoostelijk gelegen strandwal ligt Voorschoten met de landgoederen Berbice en Duivenvoorde. Ten noordwesten daarvan ligt een strandvlakte met de Papenwegse en Zuidwijkse polder en de Duivenvoordse en Veenzijdse Polder. Hier broeden grutto's, wulpen, slobenden, en zijn verder zomertalingen, wintertalingen, zilverreigers, ooievaars, ijsvogels, reeën en hazen te zien. Zeewaarts daarvan ligt weer een strandwal, met de landgoederenzone van Wassenaar, waar de Horsten deel van uitmaken. Dan volgt weer een strandvlakte, die vooral ten noorden van Wassenaar nog relatief open is. Bij de boerderijen broeden huiszwaluwen en boerenzwaluwen. Ook leven hier reeën en hazen en veel verschillende soorten libellen en vlinders. In de landgoederen komen eekhoorns en bosvogels voor.

Ecologische verbindingen

Tussen Voorschoten en Leidschendam ligt de Duivenvoordecorridor, ingeklemd tussen het spoor en de Vliet. Het landschap is hier nog open en verbindt via het strandwallenlandschap de duinen met het Groene Hart. Onlangs zijn hier kassen gesloopt. Er komt beperkte woningbouw en als het goed is ook ontwikkeling van natuur, onder andere in de vorm van bos. Delen van deze corridor, waaronder het landgoed Duivenvoorde, zijn onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS, tegenwoordig Natuurnetwerk Nederland). Dit is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. De samenhang is belangrijk. Planten en dieren moeten zich kunnen verplaatsen om nieuwe leefgebieden op te zoeken. Bijvoorbeeld wanneer het oude leefgebied ongeschikt wordt door klimaatverandering. Bovendien kunnen planten en dieren zich in geïsoleerde gebieden op de langere termijn niet goed staande houden. Voor gezonde levensgemeenschappen is genetische uitwisseling nodig tussen de gebieden. Wanneer natuurgebieden te ver uit elkaar liggen om die uitwisseling mogelijk te maken, kan een ecologische verbindingszone worden ingesteld. Ten noorden van Wassenaar is zo'n zone aangewezen, tussen de duinen bij Lentevreugd en de Horsten. Dit is een andere belangrijke schakel in de verbinding van de duinen met het Groene Hart: eigenlijk de enige plek waar Berkheide en Meijendel nog met het achterland

Fietser in het veenweide-landschap.
Foto: Joost Bouwmeester

Vergeetmenietje.
Foto: Joost Bouwmeester

Wandelaars in de landgoedbossen op de strandwallen.
Foto: Joost Bouwmeester

kunnen worden verbonden. De ecologische verbindingszone wordt doorsneden door de A44. Verschillende partijen, waaronder de gemeente Wassenaar en Rijkswaterstaat, zijn momenteel in overleg over de mogelijkheid om dit knelpunt op te lossen. Daarbij wordt uiteraard gedacht aan een faunapassage onder de weg door. Het is echter nog de vraag hoe deze precies wordt uitgevoerd, wat van groot effect kan zijn op de effectiviteit van deze verbinding. Specifiek aan de duinen gebonden planten en diersoorten zullen niet direct gebruik maken van deze verbinding, omdat het strandwallenlandschap en het Groene Hart geen geschikt leefgebied voor hen is. Maar de minder strikt aan duinen gebonden soorten, zoals boomarter, hermelijn, waterspitsmuis, rosse woelmuis, eekhoorn, haas, amfibieën waaronder de rugstreeppad, en insecten zoals kleine vuurvlin-der, oranjepip, houtpantserjuffer zullen hier veel baat bij hebben.

Recreatieve verbindingen

De plannen voor deze ecologische verbinding worden door de Provincie Zuid-Holland en gemeenten nadrukkelijk gekoppeld aan recreatieve fiets- en wandelverbindingen. Duinbehoud en Dunea zijn het hier in grote lijnen mee eens: heerlijk om haaks op de kust een doorsteek te kunnen maken. Dan moet het echter wel zo worden uitgevoerd dat de beide functies elkaar niet in de weg zitten. Bovendien moeten de recreatieve verbindingen goed aansluiten op de bestaande en goed functionerende recreatiezone-ning van Berkheide en Meijendel. Daarbij worden de grootste hoeveelheid recreanten opgevangen in zones waar zij het minste verstoring teweegbrengen. Deze zonering zou verder uitgebreid moeten worden naar het strandwallenlandschap.

Beleef het strandwallenlandschap!

Vanuit de omliggende woonplaatsen, of vanaf de NS stations, kun je in het strandwallenlandschap fietsen, wandelen, kanoën, paardrijden, boerderijen bezoeken, vogels kijken en nog veel meer. Voor natuurliefhebbers is een wandeling over het Laarzenpad door het Achterbos (tussen Leidschendam en Voorschoten) en de weilanden van de Duivenvoordse- en Veenzijdse Polder aan te bevelen. Het duingebied Meijendel is via een prachtige (overigens niet gemarkeerde) fietsroute te bereiken vanuit Zoetermeer. Deze route gaat eerst door veenweiden en droogmakerijen van het Groene Hart en vervolgens langs de Starrevaartplas. Hier kun je vanuit een vogelkijkhut veel verschillende watervogels zien. Daarna gaat de route langs Duivenvoorde, door de Veenzijdse en Duivenvoordse Polder, achter de Horsten langs

en door Wassenaar naar boerderij Meijendel. Vanuit Leiden kun je langs het Valkenburgse meer door het strandwallenlandschap richting de Wassenaarse slag fietsen. Inspiratie voor uitstapjes in deze groene buffer is te vinden op de websites www.duinhorstweide.nl en www.routeplanner.fietsersbond.nl.

Wat waardevol is moet behouden blijven

De Provincie Zuid-Holland, de gemeenten Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg zijn zich bewust van de waarde van de openheid en natuurlijkheid van het strandwallenlandschap, als tegenhanger van de drukke en volle stad. Zij streven ernaar deze kwaliteiten te behouden en te versterken. Ook natuurbeheerders en maatschappelijke organisaties, zoals Dunea, Staatsbosbeheer, Stichting Horst en Voorde en Stichting Duinbehoud spannen zich hiervoor in. Zo is afgesproken dat de Duivenvoordse-Veenzijdse Polder en de Papenwegse en Zuidwijkse polder zich niet lenen voor doorgaande wandel- en fietsverbindingen vanwege belangrijke weidevogelconcentraties. Als alternatief is er beperkte ontsluiting in de vorm van maandelijkse excursies, een natuurbeheervrijwilligersgroep en hier en daar een boerenlandpaadje dat buiten de broedtijd en zonder honden is opengesteld. Het strandwallenlandschap tussen Leiden, Katwijk en Den Haag is zeer de moeite waard! En het kan nog mooier worden. Dit zal afhangen van hoe de groene plannen voor de Duivenvoorde corridor en de ecologische en recreatieve verbinding tussen Lentevreugd en de Horsten worden uitgevoerd.

